

Čím jsou pro mě Vodňany jedinečné?

Autor: Tereza LHOTOVÁ

3. B – TRIVIS – Střední škola veřejnoprávní Vodňany, s.r.o.

Konzultant: Mgr. Ladislav Vovesný

2010

Obsah

1. Moje Vodňany	2
2. Poloha města	3
3. Historie	4
4. Památky a slavné osobnosti	7
5. Současnost	16
6. Doslov	17
7. Použitá literatura	18
8. Fotografické přílohy	19 - 43

1. Moje Vodňany

Čím jsou pro mě Vodňany jedinečné?

Přestože tato otázka zní na první poslech jednoduše, musím uznat, že když se nad ní upřímně zamyslím, je vlastně odpověď dost složitá. Pro mě, jako rodačku, jsou Vodňany srdeční záležitostí. Vždyť tady jsem se narodila, chodila do mateřské školy, poté do základní a nyní tady i studuji střední školu. Žiji zde každý den po celých svých 17 let. Se mnou moje rodina, bezpočet příbuzných, přátel, kamarádů, spolužáků, známých či jen lidí, které neznám, ale přesto je denně potkávám a žiji zde s nimi. Můj citový vztah k Vodňanům není spojen jen s rodinou či známými, ale vlastně s celým městem i s jeho okolím. Kde jinde mají tak krásný kostel přímo na náměstí? Kde jinde mají nádhernou kašnu se sochou Svobody? Neznám město, kde by měli rybník Dřemliny.

Ač jsou Vodňany menší město, přesto odtud pochází mnoho významných rodáků. V mém městě je všechno jedinečné a je to „moje“. I když žiji v relativně malém městě, přesto je pro mě to největší na celé zeměkouli. Myslím si, že lásku k Vodňanům mi vštíplí hlavně rodiče, maminka s jejími oblíbenými historkami o Vodňanech i okolí a otec toulkami po místní krajině. Na společné chvíle s nimi strávené ve Vodňanech a v okolí nemůžu a ani nechci zapomenout. Vlastně mne tak při psaní těchto řádků napadá, že moje rodina jsou Vodňany.

2. Poloha Vodňan

Vodňany se nachází v nejkrásnější části Jižních Čech. V centru spojnic mezi městy Písek, Strakonice a Prachatice. Díky této poloze má město bohatou historii spjatou např. s rybníkářstvím či se Zlatou stezkou.

Vodňany leží téměř v rovině krajiny, ve které se nachází bezpočet rybníků a rybníčků, jenž se zapříčinily o věhlas našeho města a o proslulost vodňanského kapra. V těsné blízkosti města leží řeka Blanice, ráj chatařů a milovníků říčního rybolovu.

Díky mírné členitosti kraje není problém najít v okolí i kopce. Stačí vyjít za hranice města a podívat se směrem k Prachaticům, odkud se při dobré viditelnosti vynoří předhůří Šumavy.

Vodňany a vodňanská krajina nejsou jen zajímavé pro rodáky, ale myslím si, že dokážou zaujmout i turisty, kteří se rozhodli pro návštěvu města.

Celé okolí je protkáno hustou sítí turistických značek, cyklostezkami vedoucími k místním památkám a za zajímavostmi našeho mikroregionu.

3. Historie Vodňan

Někomu se mohou Vodňany zdát malým a snad i bezvýznamným městem. Tento povrchní názor ovšem, podle mne, zastávají ti lidé, kteří městem jen letmo prošli, aniž by se na chvíli zastavili, zvedli oči a podívali se pozorněji kolem sebe. Vždyť Vodňany jsou malebné město, z něhož na všechny strany číší historie, přítomnost, život a vše, co člověk hledá a očekává od života.

První písemná zmínka o městě pochází již z období před rokem 1300, a to již v souvislosti s kostelem zasvěceným Panně Marii. Z tohoto důvodu se dá předpokládat, že již nějaký čas větší osada na tomto místě musela existovat. Osada, ve které byl život. Křižovalo se zde několik obchodních zemských cest a stezek. Převážela se sůl z Rakouska, ze Solné komory, italská vína, koření. Opačným směrem putovaly karavany se zlatem, kůžemi a obilím. Vedla tu tzv. „Via iuxta Prachatic“, později nazvána „aurea semita“ a dnes známá jako Zlatá stezka. Vedla z Pasova do Volar, Prachatic, Bavorova a odtud k Vodňanům. Ty nebyly samozřejmě konečnou stanicí, odtud výpravy pokračovaly dále do vnitrozemí. Právě tyto karavany byly příčinou, že se původní rybářská osada, osídlená jen rybáři a povozníky, postupem času rozrůstala.

Osada, které se dříve říkalo „Aquileja Bohemorum“, byla povýšena Přemyslem Otakarem II. na město. Listina se bohužel nedochovala. Dalším rozhodujícím faktorem pro rozvoj města byla listina, kterou město obdrželo 1. ledna 1336 od krále Jana Lucemburského, kterou král český nejen povolil výběr daní a cla od obchodníků z jižních Čech a Rakous, ale udělil svému královskému městu i právo mílové. Toto privilegium nedovolovalo v oblasti 1 míle (cca 11 km) vykonávat bez povolení řemesla, jenž byla ve městě zastoupena. A tak se mohlo místním řemeslníkům přece o něco lépe žít a městská pokladna se začala utěšeně plnit.

Život vodňanských nebyl prost dramatických událostí. V roce 1395 dobyl Vodňany Jindřich z Rožmberka. V roce 1406 bylo město napadeno Heraldem z Kunštátu. Uvádí se, že měšťané byli oloupeni a mnoho z nich i zajato. V době husitské se město přidalo k novému učení, přesto však bylo dobyto bojovým houfem samotného hejtmana Jana Žižky z Trocnova – a poté náležitě vyplundrováno. V roce 1420 opět bylo pokořeno, tentokrát Oldřichem z Rožmberka. Nicméně, ještě tentýž rok bylo osvobozeno tábority, které vedl Jan Žižka. V divoké době zemského správcovství Jiřího z Poděbrad bylo město obléháno vojskem Strakonické jednoty, ale tentokrát odolalo. V následujících desetiletích město za to, že bylo příznivě nakloněno utrakvistům, bylo při každé příležitosti a zámince trestáno pány z Rožmberka. V roce 1620 jsou opět dobývány hrady

města, protože se město postavilo proti Ferdinandu II., a jemu věrný kníže bavorský ve jménu císaře dobývá město.

Vzápětí na to dává císař Vodňany do zástavy španělskému donu Baltasarovi Marradasovi, jednomu z významných císařských generálů. Ten město připojuje jako poddanské k hlubockému panství. V jeho poddanství město vydrželo až do roku 1669. Tehdy bylo město a okolí předáno Schwarzenberkům. Tomuto nejmocnějšímu jihočeskému rodu patřilo město až do 21. 8. 1710. Ten den se město vykoupilo z poddanství a začalo si již svobodně samosprávně žít. Ale i budoucnost byla v některých chvílích velmi pohnutá. Již v roce 1722 shořelo téměř celé město, kostel s věží i se 6 zvony, shořel místní pivovar a 142 domů. V každém století se událo něco, co Vodňany formovalo a utvářelo do dnešní podoby.

V první polovině 19. století začínají vodňanští opět používat tzv. císařskou silnici mezi Budějovicemi a Plzní k provozování formanství. S tím souvisí i navazující obnovení života ve městě. Roku 1837 jsou sneseny hradební brány a město se začíná rozrůstat i za původní hradby a za hradební příkop. Město opět začíná vzkvétat.

Koncem 19. století Vodňany ožívají s nastupující érou národního obrození. Ve městě vzniká mnoho kulturně společenských spolků, např. Tělovýchovná jednota Sokol nebo Česká Beseda. Lidé se vrací nejen k povinnostem, ale věnují se i zájmové osvětové činnosti. Jako jediná odborná střední škola svého druhu ve střední Evropě vzniká ve Vodňanech po 1. světové válce v roce 1921 rybářská škola, která je dodnes mezinárodně proslulá a pro město se stala nesmazatelnou součástí novodobých tradic a nesporným přínosem ke zviditelnění města na mapě nejen naší republiky.

Po relativně klidném období konce 19. století, přišlo druhé desetiletí století dvacátého a s ním pohnutá doba. Během první světové války bylo odvedeno na fronty mnoho mužů z Vodňan. Mezi lidmi převládal strach z budoucnosti. Mnozí skeptici měli bohužel pravdu, když prorokovali, že tato tzv. Velká válka není válkou poslední. Na podzim roku 1938 obsazují fašističtí Němci pohraničí, přičemž nová hranice s Hitlerovou Třetí říší probíhá cca 18 km od Vodňan, a půl roku na to obsazují zbytek českého státu a vyhlásují Protektorát Böhmen und Mähren. Vodňany neušly německé okupační pohromě, řada zdejších členů odboje, ale i obyčejných lidí, byl popraven či zahynula v koncentračních táborech. Téměř beze zbytku byla vyhubena zdejší židovská komunita.

Mezi jinými byl za heydrichiády popraven, či spíše umučen, i ředitel základní školy Josef Kodádek s manželkou Antonií. Podle zápisů bylo v koncentračních táborech a věznicích za německé okupace zabito či utýráno na 114 vodňanských občanů.

Osvobození Vodňan se připisuje na den 10. 5. 1945, kdy do města přijíždí vozidla americké armády. Vodňany se stávají svědkem setkání generálů Rudé armády Tichonova a Makarenka s generálem americké armády Brawnem. Generálové jednali společně v zasedací síni v místní spořitelně, (dnes je na budově umístěna pamětní deska na počest tohoto setkání) a výsledkem bylo upřesnění demarkační linie mezi spojeneckými armádami. Američané se posunuli k Protivínu a do Vodňan vstoupili rudoarmějci.

Poté se město začíná zvolna vracet k normálnímu každodennímu životu. Normálnost však trvala pouhé 3 roky. Stejně jako v celé republice přichází v únoru 1948 k moci komunistický režim. Na základě výzvy Klementa Gottwalda se i ve Vodňanech utvořil první Místní akční výbor, z něhož se časem (po volbách v roce 1948) stává národní výbor.

V období „nové doby“ vzniká ve městě mnoho státních podniků (nejznámější jsou Jihočeské drubežářské závody, Jitex, Šumavan), dále se začíná rozvíjet místní zemědělské družstvo a rybníkářství. Byl postaven kulturní dům, založen výzkumný ústav rybářský a hydrobiologický.

De facto další změny nastaly až v období po sametové revoluci v listopadu 1989. Zvolna se vrací demokracie a s ní i nutné změny, jako je vznik soukromých podniků, obchodů, rušení státních podniků a uvolnění politické situace.

4. Památky města a slavné osobnosti

Je zákonitě, že tak starobylé město má své nejen památky, rarity, tajemná zákoutí, ale i řadu významných rodáků či pouhých krátkodobých návštěvníků, kteří se navždy zapsali do historie města.

Každý člověk subjektivně považuje za nejvýznamnější památky ty či ony. Mě osobně je nejmilejší věž děkanského kostela. Právě s touto dominantou města mám spjaté vzpomínky na dětství. Při každém návratu z dovolené, či jen krátkého výletu, jsme s rodiči a se sestrami soutěžili, kdo první uvidí vodňanskou věž. Ten, kdo ji zahlédl jako první, musel co nejvíce křičet, volat a pozdravit ji. Časem jsem se zajímala i o historii věže a zjistila, že to není jen tak obyčejná kostelní věž, ale stavba, která má svůj dlouhý a pestrý život.

Stavba věže, která mě denně sleduje, se datuje do roku 1734, neboť předchozí věž i s kostelem shořela při velkém požáru v roce 1722. Věž byla dostavěna v roce 1734 a byla osazena třemi zvony a hodinami. V roce 1865 udeřil do věže blesk a rozbil celou střechu. Bylo rozhodnuto, že se střecha sejme a dokud nebude rozhodnuto o kompletní opravě věže, bude střecha jen provizorní a nízká. Doba provizoria nakonec trvala 10 let. Poté byla zbudovaná nová podle návrhu A. Bauma a B. Münzbergera. Při této rekonstrukci byla zvýšena o 10 stop zdiva a osazena novou střechou. Poslední rozsáhlá úprava věže proběhla v letech 1894 - 97. Tehdy byla provedena i vnitřní a vnější výmalba kostela podle návrhu malíře Mikoláše Alše. Originální předlohové malby autora na kartonovém papíře jsou dodnes zřejmě nejcennější součástí sbírek našeho městského muzea a galerie.

Stejně, jako jsme se těšili, až uvidíme „naši“ věž, škemrali jsme u tatínka, aby nás vzal na náměstí, abychom se podívali, co se na něm změnilo za tu dobu, kdy jsme byli mimo město (i když se jednalo třeba jen o pouhé výletní odpoledne). Samotné náměstí je v podstatě také historickou památkou. Je jedním z mála v republice, které má pravidelný čtvercový tvar. Uprostřed náměstí se tyčí kamenná kašna se sochou Svobody. Když se zmiňuji o náměstí, patří se připomenout i moji oblíbenou historku poprvé slyšenou již v útlém dětství. Kterou jsem slyšela, pověst o chytrých z Vodňan.

Za vlády císaře Rudolfa II. bylo náměstí bahnité a pro kočáry velmi obtížně průjezdné. Jednou se přes Vodňany vydal s kočárem i samotný císař. Když viděl, v jakém ubohém stavu je místní náměstí, nechal se ohlásit u purkmistra a městské rady. Za neutěšený stav centra královského města radním nepěkně vyčinił. Vzápětí si však musel vyslechnout sáhodlouhé nářky

nad prázdnou městskou pokladnicí. Vždyť byl přece ve Vodňanech. Císař se nakonec slitoval a věnoval městu dostatečný finanční obnos se tím, ať se náměstí vydláždí. Jenže, když císař odjel, radní se rozhodli použít peníze pouze na vydláždění příjezdových cest na rynek. Vždyť ty byly více potřebné pro občany. Ostatně - kolikrát přijede císař do Vodňan? Tak se také stalo. Náměstí vydlážděno nebylo. Jenže císař po čase kupodivu opět přijel a nestačil se divit. Okamžitě si nechal povolat purkmistra, aby mu podal řádné objasnění. Chvějící se hlavou města mu bylo vysvětleno, proč náměstí dosud nemá dlažbu. A tak prý císař se slovy: „Inu, chytří z Vodňan!“ daroval místním radním další zlatáky, ať tedy vydláždí i to náměstí, když už mají vydlážděné cesty z polí. Že to tak nebylo? Nevadí, ale rozhodně se tato historika stala součástí vodňanského folklóru a dodnes se krásně poslouchá.

Vodňanské náměstí je lemováno různými budovami, z nichž téměř každá má svoji historii. Bývalé měšťanské domy jsou dodnes zdobeny historickými štukovými fasádami.

V současnosti je, podle mne, rozsahem největší budova městského úřadu, bývalého městského pivovaru. Na přelomu 20. století bylo v budově dočasně i místní gymnázium, v letech 1921 – 2 první učebny rybářské školy (dokud nebyla v roce 1923 otevřena nová budova školy v Zátíší), v šedesátých letech byl v budově i provizorní kinosál. V dubnu 1968 byla budova těžce poškozena rozsáhlým požárem, při kterém značná část objektu vyhořela.

Dnes jsou v budově umístěny úřadovny městského úřadu a také galerie s muzeem. V budově městského národního výboru (radnice) byly v roce 1967 uvolněny 3 sály na uskutečnění první muzejní výstavy. Galerie dnes nese jméno místního rodáka dr. Blahomíra Žahoura, který se svou manželkou Annou daroval budoucí vodňanské galerii veškeré obrazy a svůj majetek odkázal rodnému městu s tím, aby za získané prostředky vybudovalo galerii. Jméno dr. Žahoura dostala galerie v roce 1969, kdy byla instalována první výstava po rekonstrukci prostor.

Další významnou osobností spjatou s vodňanskou galerií byl i pan Miloš Veselý, dlouholetý ředitel galerie a muzea. Ten do prostoru galerie včlenil nejcennější majetek dosavadního muzea z vlastivědné expozice, která byla do té doby umístěna v budově bývalé synagogy v Majerově ulici. Jednalo se o soubor kartin Mikoláše Alše (1852-1913), který je dodnes ke shlédnutí v největším sále galerie ve stálé expozici Mikoláše Alše.

Kresby byly původně předlohou pro výzdobu místního děkanského kostela Narození Panny Marie a byly pořízeny v průběhu let 1895-1897. Podle nich byly vytvořeny výmalby v interiéru kostela a sgrafita na kostelním štítě. Zobrazují některé patrony České země, např. sv. Václava, sv. Ludmilu, Vojtěcha a Cyrila s Metodějem. Mezi nimi je možné si v galerii prohlédnout i slavný

návrh kapra – symbolu vodňanské rybářské tradice. I když kresba kapra v kostele byla prý jakousi zlomyslnou odezvou autora na to, že vodňanští radní se se slavným malířem handrkovali o peníze za odvedené dílo. Pro výzdobu oken byly použity návrhy Mikoláše Alše s motivy Betléma a Tří králů. V expozici Mikoláše Alše jsou uloženy i barokní dřevěné plastiky světců, které byly původně součástí oltáře v děkanském kostele, ale při rekonstrukci na konci 19. století byly z kostela odebrány a od roku 1974 se staly součástí muzejních „pokladů“.

Za zhlédnutí jistě stojí pamětní síně vodňanského rodáka, lékárníka, starosty a především spisovatele Františka Heritese a spisovatele Julia Zeyera, který na sklonku svého života bydlel ve Vodňanech v domě U Čápa. Pamětní síně jsou zařízené z odkazů a z pozůstalostí těchto literátů, kteří spolu s básníkem Otakarem Mokrým vytvořili „vodňanský literární trojlístek“.

Další budovou na náměstí, která stojí za připomenutí, je budova spořitelny, krásně zdobená secesními štuky, či sousední budova restaurace Zlatý soudek. Zlatý, vlastně sádrový soudek, jedno z místních domovních znamení, se vyjímá uprostřed fasády. Na rohu náměstí u kostela upoutá pozornost další budova, a to dům s lékárnou. Je to rodný dům Františka Heritese (1851-1929). František Herites navštěvoval místní školu, poté začal studovat na místní dvojtřídní reálce.

V 11 letech nastoupil v Písku na gymnázium. To ale nedokončil, neboť Františkův otec se rozhodl, že se syn bude zaučovat v rodinné lékárně jako praktikant. Hlavním důvodem, proč se jeho otec takto rozhodl bylo, že končila válka mezi Rakouskem a Pruskem a do města měli dorazit vítězní Prusové. Lépe tedy bylo mít syna doma. Nakonec se do města vojska dostavila, ale jednalo se o saskou pěchotu, která se k místním obyvatelům naštěstí chovala přátelsky a slušně. František těžce nesl odloučení od studentských přátel a choval v sobě neustále naději, že jednoho dne přece jen dostuduje a sejde se s nimi. V této době si dopisoval s přítelem Mokrým, kterému se svěřoval, že lékárnická praxe ho pranic netěší. Začal psát fejetony pro časopisy, básně, pracovat v místních spolcích, aby zapomněl na odloučení od přátel. Byl prý prvním členem vodňanského Sokola, který si pořídil vlastní pravý sokolský kroj. Přesto měl stále pocit, že je opuštěný a bez přátel. Nakonec se mu podařilo dostat se na studia do Prahy. Konečně v roce 1870 odchází studovat na vysokou školu na obor farmacie. Po prvním roce studií se však vrací do Vodňan, protože v té době mu zemřela matka a otec rozhodl, že František bude studovat farmacii, ale ve Štýrském Hradci. V této době si začal dopisovat se svým přítelem Josefem Holečkem. Ani v Hradci ale studie nedokončil a rozhodl se pro odjezd do Rožnova pod Radhoštěm. Zde se setkal s Františkem Palackým, což si považoval za velkou čest. Nějaký čas cestoval s přáteli po Slovensku a Čechách, až se na konec opět vrací do rodných Vodňan. Začíná se s plnou vervou věnovat svému psaní a literatuře, ale i přesto nadále

pracuje v lékárně. Dokonce ve Vodňanech působí jistý čas jako starosta města. Právě jeho zásluhou, na jeho podnět byla ve Vodňanech vystavěna majestátní budova obecné a měšťanské školy v dnešní Alešově ulici.

V roce 1893 odjíždí i s manželkou do Ameriky, odkud se po roce vrací nazpět do Vodňan. Zde zůstává až do roku 1896. Poté se rozhodl, že se odstěhuje již natrvalo do Prahy. Přesto na prázdniny se vracíval do milovaných Vodňan. Naše město na jeho počest již v roce 1919 pojmenovává bývalou Hrnčířskou ulici jeho jménem a v roce 1925 město věnovalo Heritesovi pozemek na postavení rodinné vily. Naposledy se František Herites podíval na Vodňany v lednu 1929. Zde také 23. ledna umírá.

K vodňanským osobnostem celonárodního významu patří i jméno Julius Zeyer, dlouholetý přítel Františka Heritese. Ač nebyl rodák, přesto se nesmazatelně zapsal do historie města. Prožil ve Vodňanech 12 let, která, podle historiků, patřila mezi jeho nejplodnější a nejkrásnější literární období.

Julius Zeyer se narodil v Praze v roce 1841. Jeho otec vlastnil dřevařskou firmu a přál si, aby Julius podnik jednou převzal. Zeyer však nebyl příliš nakloněn otcově myšlence. Zajímal se spíše o kulturní dění, poezii a romantické příběhy. Začal studovat pražskou techniku, ale technické studium mu bylo vzdálené, a tak se rozhodl školu opustit a odešel do Vídně do učení na tesaře. Zde ale po pouhém roce skončil a vydal se na toulky světem - do Německa a posléze i do kulturního centra Evropy Paříže. Našel v sobě to, co hledal – lásku k cestování, poznávání všeho nového a prožívání krásných romantických příběhů. Vydal se do Ruska, kde nakonec pobýval dvakrát. Viděl Španělsko, Itálii, Řecko, byl v Chorvatsku, Švýcarsku, Skandinávii, v Africe, v tuniských zříceninách starověkého Karthaga. Přestože viděl téměř půl světa, Vodňany se pro něj staly městem jeho srdce. A jak se do Vodňan dostal? V roce 1886 obdržel pozvání od Františka Heritese, aby jej navštívil ve Vodňanech. Bylo to prý Zeyerovo osudové pozvání. Ihned po příjezdu do našeho města si Vodňany zamiloval. V následujícím roce se rozhodl, že se do Vodňan nastěhuje nastálo. Odsud odjížděl na různě dlouhé cesty do zahraničí. V roce 1889 jeho touha po Paříži byla tak silná, že Julius z Vodňan odjel. Ale již po půl roce se vrací zpět do Jižních Čech, do Vodňan. Bydlel devět let v domě zvaném „U Čápů“. Zde má i svoji pamětní desku, kterou Zeyerovi věnovalo město. Dva roky před smrtí (29. 1. 1901) odešel z Vodňan ke své sestře do Prahy.

Pokud píšu o vodňanském trojlístku, nesmím zapomenout ani na třetího literáta, kterým je, ve své době známý básník, Otokar Mokrý (1854 – 1899). Narodil se v Českých Budějovicích. Kromě toho, že byl významným českým básníkem, byl i žurnalistou a překladatelem z francouzštiny

a polštiny. Jako student publikoval pod pseudonymem Otakar Halina. Psal pro Národní listy, pracoval jako redaktor Laciné knihovny národní a ilustrovaného časopisu Domácí krb. Spřátelil se s vodňanským rodákem Heritesem a vodňanským Pražákem Zeyerem. Prý nedokázal odolat kráse zdejšího kraje a rozhodl se, že se do Vodňan za svými přáteli odstěhuje. Tak učinil a nakonec tady i dožil. V roce 1899 ve Vodňanech umírá.

Musím se přiznat, že mám ráda vyprávění o rodácích a jejich životech, ale protože píšu „o mých Vodňanech“, chci napsat i pár vět o Josefu Holečkovi. Není to přímo tradiční vodňanaňák, pochází totiž z blízkých Stožic, ale já ho mám ráda. Vlastně mám hlavně ráda jeho stezku u Libějovických svobodných hor, na Džbáně. Tam chodíváme s rodiči na občasně nedělní výlety. Pokaždé se těším na sochu svatého Jiřího, který tady neustále bojuje s drakem. Zatím je to pořád špatné pro draka. Svatý Jiří sedí na koni a drží se dobře. Asi je to tím, že mu již 18 let držím palce.

Josef Holeček se narodil v rodině sedláka. Rodiče si přáli, aby se stal knězem, ale Josef odmítl a začal studovat. Nejprve studoval gymnázium v Písku a v Českých Budějovicích, poté začal studovat Vyšší zemědělskou školu v Táboře. Po jednoroční vojenské službě pracoval Josef Holeček jako vychovatel v Záhřebu. Za povstání v Hercegovině a za války proti Turkům v roce 1876 byl korespondentem Národních listů. Od roku 1884 až do svého penzionování vedl v Národních listech slovanskou rubriku. V poměrně mladém věku se rozhodl pro život v Praze, kam se také odstěhoval. Zde se seznámil s budoucí manželkou Zdenkou (byla mladší o 16 let) a krátce na to se s ní oženil. Josef Holeček vlastnil v Praze nakladatelství a stal se vydavatelem Slovanických listů.

Se svými dětmi jezdíval do Stožic za rodinou a později též do Vodňan za svoji matkou, která se do našeho města nastěhovala, aby zde prožila konec života (byla to nevlastní matka, sestra jeho zemřelé matky, která děti Josefa Holečka a své sestry odmalička vychovávala). K Vodňanům ho vázal přátelský vztah s místním lékárníkem Františkem Heritesem, znal se i s Otokarem Mokřým a s Juliem Zeyerem. V roce 1929 zemřel v Praze.

Dalším mým oblíbencem, který sice také není rodák, ale prý měl moje milované město také rád, byl Josef Kajetán Tyl. V roce 1852 do Vodňan zavítala Tylova kočovná herecká společnost. Tyl se svým souborem pobyl ve Vodňanech celé 2 měsíce (červenec a srpen) a jeho společnost zde předvedla divákům na 37 divadelních her. Nejlépe byly vodňanskými přijaty hry Paličova dcera a Strakonický dudák. Obě tyto hry se dočkaly ve Vodňanech reprízy. Podruhé do Vodňan zavítal J. Kajetán v roce 1856. V této době byl již ale nemocen. Podle historiků hrál prý své poslední představení v Českých Budějovicích, ale podle očitých svědků z Vodňan, to bylo ale ve Vodňanech,

kde chtěl ještě jednou stát na divadelních prknech. Hru Chudý kejklíř prý již nedohrál. Odvezli ho do Plzně, kde záhy poté zemřel.

Předpokládá se, že vodňanští občané viděli prvně česky mluvené divadelní představení právě díky Tylově kočovné společnosti. Dnes má Josef Kajetán Tyl umístěnou pamětní desku na domě „U Rošických“ na náměstí.

Historii ve Vodňanech nemusí člověk hledat jen v muzeu či na náměstí. Stačí si zajít malý kousek pod náměstí. Tam, kudy chodím celý život. Přes mlýnský náhon. Přes něj přecházím po nejkouzelnějším kamenném mostu nejen ve Vodňanech, ale vlastně na celém světě. Je to takový malý „div světa“. Nejde přehlédnout kříž s Ježíšem Kristem hledícím na druhou stranu mostu, kde stojí sv. Jan Nepomucký. Most byl v loňském roce rekonstruován. Je tak krásný, že málokterý návštěvník města odolá, aby si ho alespoň nevyfotil. Často se stává, když jdu kolem, že zde sedí malíř či celá skupina malířů a různými způsoby a technikami se snaží zachytit podobu mostu a jeho majestátnost. Vždyť i tento most najdeme mezi kresbami malíře Jana Zrzavého, který ve Vodňanech též několik let žil. Zjistila jsem, že je i oblíbeným námětem kreseb současné místní výtvarnice Jany Fiedlerové.

Přibližně 1 km od Vodňan směrem na Strakonice, stojí budova, která je proslulá nejen v Čechách, ale i v celé Evropě. Je to sídlo Střední rybářské školy. Objekt je zasazen do krajiny pod zalesněným kopcem a již na první pohled vypadá vznešeně a posvátně.

O založení odborné rybářské školy se významně zasloužil především Václav Josef Štěpán. Svým úsilím dal vzniknout dlouho jediné střední škole svého zaměření v Evropě. Každoročně z této školy odchází více než dvě desítky absolventů - odborníků v oboru rybníkářství a chov ryb. Studenti, kteří se připravují pro práci v chovu a produkci ryb, se ve škole samotné zabývají především chovem ryb, rybníkářstvím, vodním hospodářstvím a produkcí násadových ryb. Své teoretické znalosti pak, kromě četných praxí přímo v rybářských provozech, aplikují na školním pokusnictví, které vytváří kouzelné zátiší Na Rechlich. Absolventi, kteří dokončili studium střední rybářské školy mají již řadu let možnost pokračovat ve studiu na Vyšší odborné škole vodního hospodářství a ekologie, ale nově mohou pokračovat studiem na jediné české vysoké škole svého zaměření, a to u nás, v mém městě. Všechny dvě, resp. tři školy jsou v jediném komplexu budov, jejímž historickým základem je ta z roku 1923.

Vodňany nejsou jen budovy a lidé, ale jsou i pojmem kulinářským. Vždyť kdo by neznal slavného vodňanského kapra? U nás doma na vánočním stole nesmí chybět vodňanský kapr, ať už z rybníka Dřemliny, či z jiného. O velkou propagaci vodňanského „pochoutkového“ kapra se v posledních letech se zasloužil pan Miloš Štěpnička, a to nejen svojí místní prodejnou (škoda, že ji musel uzavřít ze zdravotních problémů, měl totiž za výkladem úžasnou loď, na kterou jsem se jako malá chodila dívat), ale též i častým vystoupením v televizních programech. Pan Štěpnička se stal místní televizní hvězdou v dobrém slova smyslu, ale díky němu se do povědomí národa dostaly Vodňany i s kaprem. Televizní štáby opakovaně přijížděly do Vodňan, aby přímo u místních rybníků natočily nejlepší recepty na vodňanského kapra doporučené samotným guru rybářských specialit.

Moje město má ale dva významné kapry. Jednoho šupinatého a druhého malovaného. Je to „kostelní kapr“ od Mikoláše Alše. I k němu se váže nádherné vyprávění, které jsem jako dítě poslouchala a nutila moje „rodičovstvo“, ať mi toho kapra v kostele ukážou. Trvalo několik let, než jsem ho tam našla, ale nakonec - našla! Vskutku je tam. Kdysi prý vodňanští chtěli, aby Mikuláš Aleš vymaloval vodňanský kostel, ale malíři se do této zakázky příliš nechtělo. Proto ho radní nalákali do kostela a poté jej tam zamkli. Dokud prý kostel nevymaluje, tak ho z něj nepustí. Aleš tedy ustoupil nátlaku a kostel vymaloval. Za trest ale vodňanským na strop kostela zákeřně namaloval, do té doby v sakrálním prostoru nevídanou věc, modrého kapra. Dnes už vím, že to pravda není, ale příběh je to hezký. Stejně mi vrtá občas hlavou, co když ... Vždyť se říká, že není šprochu, aby na něm nebylo pravdy trochu a... maminky nikdy nelžou. Navíc – znám už tak trochu vodňanskou mentalitu.

To jsem ale odbočila od rybníkářství ve Vodňanech. Vodňany jsou s rybníkářstvím spjaty již po půl tisíciletí. Kdo by neznal obraz z výlovu rybníka, kdy rybáři v „lovákách“ stojí skoro po pas ve vodě a drží sítě, ve kterých je voda zčeřená rybími ploutvemi? I když je dnes svět samá technická vymoženost, tento výjev je po staletí pořád stejný. Práce rybářů se při výlovu zase až tak moc nezměnila. Je to pořád dřina. Ale nádherná.

Neexistuje žádný doklad o účelovém zakládání rybníků pro chov ryb v našem městě, ale předpokládá se, že se nejprve rybníky budovaly z melioračních důvodů a až poté se začalo uvažovat o jejich využití pro chov ryb. Za počátek rybníčního hospodaření se považuje podle historických dat přelom 14. a 15. století. Pravý rozkvět rybníkářství v Čechách nastal až se stavbami rybníků za Štěpánka Netolického a Jakuba Krčína z Jelčan o 100 až 150 let později.

Dnešní rybníky jsou plně využívány pro chov všech možných druhů tržních ryb - kapra, amura či tolstolobika ... Přesto ale převládá tradiční chov kapra. Mezi nejznámější vodňanské rybníky patří např. Příbramovský, který nese název po vodňanském občanovi (i když příjmení tomu mnoho nenasvědčuje) Ezechielu Příbramovi, který nechal tento rybník postavit na svých pozemcích. Všichni vodňanští známe rybník Nový, který byl vytvořen z původně malého rybníčka okolo roku 1500 a proto dostal název Nový. Sice je už 500 let starý, ale přesto stále Nový.

Vodňanští obyvatelé nežijí jen prací a povinnostmi. Již od konce 19. století ve městě existuje několik dobrovolných organizací zabývajících se kulturním či sportovním vyžitím obyvatel. Nejprve byly ve Vodňanech založeny společenské spolky: Zpěvácký, Měšťanská beseda a také Tělovýchovná jednota Sokol, jejíž založení se datuje na 18. září 1869. Hlavním aktérem založení místní organizace byl Antonín Herites a pan Herrman. Bylo rozhodnuto, že prozatímním předsedou se stane právě Antonín Herites. V této době má jednota 61 členů a na základě jejich snažení si pořídili svůj první Prapor vodňanské jednoty, který byl vyveden v národních barvách. Roku 1905 byla slavnostně otevřena místní sokolovna, budova stojící na Písecké ulici, zajímavá svým slavnostním římsovým zdobením. Do té doby cvičili vodňanští Sokolové v parkánu za budovou polikliniky. Sokol se ve Vodňanech činil nepřetržitě téměř celou dobu od svého založení, kromě doby 2. světové války, kdy byl Němci zakázán. Tehdy členi místního Sokola uložili všechny cennosti (mezi nimi kroniku a prapory) do beden na půdu Sokolovny a tam zůstaly celou válku. Dnes se život do Sokolovny vrátil, vodňanským je umožněno cvičit již od batolecího věku v kroužku cvičení dětí a maminek, probíhají cvičení předškoláků, aerobik žen, fotbal pro muže či pinpong ... Pod hlavičkou Sokola funguje několik sportovních oddílů.

V roce 1923 byl v našem městě založen pod patronátem Sokola i Klub českých turistů, jejichž aktivní činnost se zasloužila o první opravy zříceniny hradu Helfenburg. V roce 1939, na popud profesora K. Průchy, vznikl první skautský oddíl (vodní). Ten byl za druhé světové války zrušen. Po válce, po obnově skauta, činovníci zakládají další oddíl, tentokrát pěšácký. Český Junák, a s ním tedy i vodňanský, byl zrušen celostátně v roce 1950. Jeho činnost byla povolena až v roce 1968, ale jak se později ukázalo, doba znovuobnovení skauta trvala jen 2 roky. Nově byl Junák - svaz skautů a skautek obnoven v roce 1993 po pádu komunistického režimu.

Ve Vodňanech bylo také založeno loutkové divadlo. Místní nadšenci již v roce 1902 uvedli první loutkovou hru v hostinci Na Staré poště a v restauraci U Papírníků. Tehdy zvukový doprovod obstarával flašinet. Během 1. světové války se přestalo hrát a vodňanské marionety se vrátily na divadelní prkna až v roce 1922. Loutkáři byli sdruženi pod Osvětovou besedu až do roku 1938. V roce 1930 bylo pod hlavičkou Sokola zřízeno další loutkové divadlo. Sokolové pořídili nové loutky i kulisy a hráli až do počátku druhé světové války. Za války byli místní divadelníci nuceni, stejně jako Sokol, svoji činnost ukončit. Ale již v roce 1949 tento spolek opět ožívá. Vedoucím souboru se v této době stává pan Karel Burda. Vede jej až do roku 1955. V následujícím roce převzal loutkové divadlo pod patronát Rudý koutek ROH Městského hospodářství. Hrál se v hostinci U Volfů. Byly zakoupeny nové loutky, které se používají až dosud. V roce 1965 byly uvolněny prostory pro činnost loutkového divadla v místní Sokolovně. Vedení souboru se ujal pan Miloš Veselý. Po osmi letech se divadélko stěhovalo do přístavby v areálu Městského domu pionýrů a mládeže v Kodádkově ulici. Ani zde neskončilo definitivně. V roce 1990 se loutkáři (v této době již patří pod MěKS Vodňany) stěhují do budovy GE Money Bank v ulici Dr. Hajného. Zde divadélko působilo 9 let. Poté bylo opět přemístěno, tentokrát do Smetanovy ulice, do části areálu uvolněného mateřskou školou Sluníčko. Zde pod vedením paní Květoslavy Louženské působí dodnes. Během sezony sehraje soubor, v současné době sčítající 15 členů, 20 pohádek včetně doprovodného programu. Kromě vystoupení v místě hraje soubor pimprlata čas od času i v „cizině“ – např. v Bavorově, Netolicích, Písku či v Českých Budějovicích. Ač by se mohlo říct, že klasické loutky jsou v dnešní přemodernizované době minulostí, není tomu tak. Stačí si zajít se podívat na sobotní představení a vidět užaslé a rozzářené děti, které zatím fandí vždy dobru.

5. Současnost

K živému městu patří i zábava a radost. Já mám velmi ráda květnové rybářské slavnosti. Ty trvají téměř celý týden. V pracovních dnech se konají vědecké sjezdy a přednášky související s chovem ryb a s ekologií, jejichž pořadatelem bývá místní VÚRH Vodňany, v současnosti patřící pod Jihočeskou univerzitu. Vodňanské pokusnictví slaví úspěchy s odchovem říčních raků, výtěrem a líhnutím pstruha potočního. Díky vodňanské líhni se opět vrací raci a pstruzi do řek a potoků nejen v celé republice, ale i v zahraničí. Já mám však nejraději páteční program v kulturním domě a následný ohňostroj pořádaný na náměstí. Pak přichází sobota a s ní tradiční rybí trh. Každoročně se do města sjíždějí rybáři z celého okolí – z Protivína i z Hluboké, aby se pochlubili se svými úlovky a různými pochoutkami z ryb. Ale co si budeme povídat, nad štědrovečerní řízek z vodňanského kapra není. Odejít z tohoto trhu a nemít v tašce rybí specialitu je nemyslitelné. Slavností se zúčastňují i zástupci z přátelských měst. Jezdí sem kulturní soubory z polského Sierakowa, ti např. na loňských slavnostech předvedli šavlový tanec a tanec se šátky a městem pochodovaly vojenské oddíly v kostýmech armád napoleonské doby. Na náměstí se v sobotu ráno objeví stánky s prodejci převlečenými do dobových kostýmů a s netradičním zbožím. Je zde možné vidět rytce, kovotepce, prodavače výrobků z pravého včelího vosku, výrobu korálků a napodobenin starobylých šperků. Jen si člověk nesmí všimnout všudypřítomného tržního balastu umělohmotných hraček či „mimořádně“ výhodné nabídky oblečení „značkové“ kvality, kterou se nám snaží vnutit „se slevou“ šišlavou rádoby češtinou exotičtí prodejci. V této době vrcholí prodej sazenic květin a zeleniny. A tak téměř polovina trhu patří místním zelinářům, kteří nabízejí své výpěstky. Bez nich by to ani „rybí“ trhy nebyly. Už při pohledu na tu přehršel všeho zeleného dušička každého člověka pookřeje. V září pořádá město tzv. Mariánskou pouť. Ta je ovšem pojata už jako klasická pouť s kolotoči a se střelnicemi. Stejně jako o rybářských trzích náměstí ožije stánkaři a návštěvníky. Ostatně každotýdenní úterní a hlavně sobotní trhy mě doprovázejí od útlého dětství. Málokdo si přitom uvědomuje, že ke starobylým městským privilegiím patřilo právo trhové a trhy jsou skutečnou tradicí, jejíž počátky sahají hluboko do středověku.

6. Doslov

O Vodňanech se dá psát a vyprávět do nekonečna. Co spisovatelů, básníků či malířů tu žilo. Každý z nich si u nás našel něco, co jej uchvátilo, inspirovalo, zasáhlo jeho rozum i srdce a snažil se ztvárnit vše, co zde viděl, prožil, co by chtěl prožít, co si vysnil ... a ač o mém městě byly popsány stohy papíru, přesto to není nikdy dost. Každý člověk má svůj koutek, do kterého se může schoulit, a místo, na které nedokáže nikdy zapomenout a kam se vždy bude vracet. Relativní poklid maloměsta, třpytivé plochy malebných rybníků, dosud krásná příroda. Mám to štěstí, že jsem z Vodňan - a navždy vodňanačkou zůstanu, i kdybych měla žít na druhém konci světa. To vím, to cítím.

7. Použitá literatura:

- *Florian Fencl: Julius Zeyer a Vodňany*
- *Jiří Louženský: Vodňany 1937- 1945*
- *R. Berka a Ing. Aleš Dvořák, CSc.: Dvořákova tiskárna*
- *Dr. J. Kaňka: Události let 1914-1918 ve Vodňanech*
- *Jiří Louženský: Julius Zeyer*
- *300 let poutního kostela Jména Panny Marie na Lomci*
- *Kamila Pavlíčková: Vodňanská léta Františka Heritese*
- *Rudolf Berka: Vodňanská rybářská minulost a přítomnot*
- *Jiří Pazdera: 15 let galerie a městského muzea ve Vodňanech*
- *Karel Pletzer: Jindřich Veselý*
- *Zdeněk Šmaus: 30 let budování města Vodňan*
- *Pavla Stuchlá a spol.: Paměti vodňanských domů*
- *Jelena Holečková – Dolanská: O Josefu Holečkovi, mém tatínkovi*
- *prof. J. Soukup: Soupis památek historických a uměleckých v pol. okr. Píseckém*
- *Dr. Václav Mostecký: Dějiny bývalého královského města Vodňan*
- *Tereza Lhotová: Historie a současnost loutkového divadla ve Vodňanech*
- *Tereza Lhotová: Historie organizované turistiky v Čechách*

Fotografie v příloze:

Autor: Tereza Lhotová

8. Fotografické přílohy

Základní škola Alešova Vodňany

Bašta

Náměstí

Děkanský kostel

Česká spořitelna

Hotel Zlatý soudek

Základní umělecká škola

Kašna

Most Sv. Jana Nepomuckého

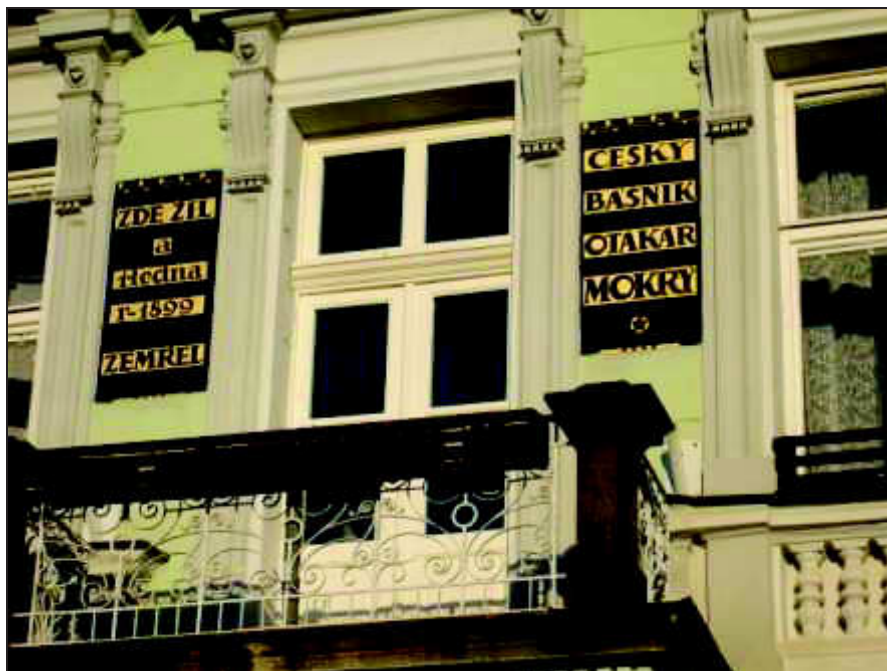
Zeyerův dům

Pamětní desky, pomníky

Park Jana Pavla II.

TRIVIS – Střední škola veřejnoprávní Vodňany, s.r.o.

Náhon

Městská knihovna

Kulturní dům

Rybářská prodejna – M. Štěpnička

Domovní znamení – budova bývalého pivovaru

